

Målnummer:	T3221-94	Avdelning:	
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	1997-04-30		
Rubrik:	Borgensansvaret har ansetts kvarstå för en skuld som gäldenären betalat till kreditgivaren - en bank - när banken, på anfordran av förvaltaren i gäldenärens kort därefter inträffade konkurs, återbetalat beloppet till konkursboet.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none"> • 4 kap. 5 § konkurslagen (1987:672) • 4 kap. 16 § konkurslagen (1987:672) • 4 kap. 20 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	NJA 1974 s. 52		

REFERAT

Enligt skuldebrev d 9 dec 1983 beviljade Hudiksvalls Sparbank S-O.F och T.F kredit uppgående till 100 000 kr. För rätta fullgörandet av gäldenärernas förpliktelser enligt skuldebrevet tecknade I.F och T.N borgen såsom för egen skuld.

T.F sålde d 2 jan 1985 en av henne bedriven kioskrörelse för 100 000 kr. I anslutning till försäljningen löste hon krediten hos banken. Den totala skulden uppgick då till 92 500 kr.

Den 29 jan 1985 försattes T.F på egen begäran i konkurs. I skrift d 12 febr samma år framställde konkursförvaltaren återvinningskrav mot banken avseende det belopp T.F erlagt som lösen av krediten. Banken fann återvinningskravet vara berättigat och återbetalade beloppet till konkursboet.

Den 28 mars 1985 tillskrev banken S-O.F och sade upp krediten till omedelbar betalning. Banken underrättade samtidigt borgensmännen skriftligen om att borgensansvaret kunde komma att aktualiseras. Sedan S-O.F underlåtit att betala skulden anmodade banken, i skrift d 6 maj 1985, borgensmännen att reglera krediten.

Den 25 nov 1988 tillskrev banken återigen S-O.F och borgensmännen med anmodan att betala skulden, men någon betalning skedde inte.

Banken ingav härefter ansökan om lagsökning mot S-O.F, I.F och T.N till Hudiksvalls TR. Sedan svarandena bestritt betalningsansvar hänsköts målet såsom tvistigt till rättegång.

Banken yrkade att TR:n skulle förplikta S-O.F, I.F och T.N att solidariskt till banken utge 79 916 kr, utgörande obetald del av kreditbeloppet sedan banken erhållit viss utdelning i T.F:s konkurs, jämte ränta.

Som grund för sin talan anförde banken: S-O.F, såsom medgäldenär, samt I.F och T.N, såsom borgensmän, är solidariskt ansvariga för att betalning sker i enlighet med villkoren i skuldebrevet. Deras betalningsansvar har återupplivats i och med att banken frivilligt har återbetalat beloppet till T.F:s konkursbo. De är således bundna av sitt betalningsansvar till dess att lånet slutligen har betalats.

S-O.F, I.F och T.N bestred käromålet men förklarade sig vitsorda yrkat belopp som skäligt i och för sig. Som grund för bestridandet anförde de: De gör i första hand gällande att förutsättningar för återvinning inte har förelegat, eftersom betalningen från T.F till banken inte har varit en sådan betalning som enligt KL kan föranleda återvinning. Betalningen torde nämligen ha satts in på T.F:s checkräkningskredit och därigenom ha utgjort den sista affärstransaktionen i hennes rörelse. Sedan beloppet överförts till ett av bankens egna konton har banken därför kunnat åberopa kvittningsrätt. I vart fall har betalningen varit ordinär, eftersom lånet löstes i samband med att T.F sålde kioskrörelsen. För det fall att förutsättningar för återvinning anses ha förelegat gör de i andra hand gällande att bankens fordran mot dem inte har återupplivats, eftersom banken frivilligt, utan deras samtycke, återbetalat beloppet till konkursboet. För att återbetalningen skulle ha blivit bindande för dem torde, enligt svarandenas uppfattning, ha krävts att konkursboet väckt talan om återvinning eller att återbetalning skett först sedan deras samtycke inhämtats.

Som en tredje bestridandegrund gjorde svarandena gällande att bankens talan var preskriberad, eftersom talan inte hade väckts mot dem inom ett år från fristdagen i T.F:s konkurs. Slutligen gjorde de gällande att i vart fall grund för jämkning förelåg, dels med hänsyn till deras ekonomiska förhållanden, dels eftersom banken dröjt i mer än fem år med att väcka talan vid domstol mot dem.

Banken genmälde: T.F återbetalade lånet i förtid med ett belopp som avsevärt försämrade hennes ekonomiska ställning. På grund härav, och då betalningen inte varit att anse som ordinär, har grund för återvinning förelegat. Betalningen av lånet sattes inte in på något av T.F:s bankkonton utan skedde direkt till banken. KL:s återvinningsregler har varit tillämpliga på betalningen. Vidare krävs det varken att konkursförvaltaren väcker återvinningstalan vid domstol eller att medgäldenär och borgensmän samtycker till återbetalningen för att skuldebrevet skall återupplivas.

Beträffande preskriptionsfrågan anförde banken att denna skulle prövas enligt de allmänna preskriptionsreglerna, vilket innebar att det gällde en tioårig preskriptionstid. Vidare gjordes gällande att det inte förelåg någon grund för jämkning, eftersom S-O.F, I.F och T.N i vart fall från d 28 mars 1985 varit medvetna om att banken riktat betalningskrav mot dem.

Banken åberopade ett utlåtande av professor G.L.

TR:n (lagmannen Dalhem, rådmannen Hansson och tingsfiskalen Beckman, referent) anförde i dom d 19 sept 1991 under rubriken Domskäl bl a: Frågan om förutsättningar för återvinning förelegat. I målet är upplyst att T.F betalade krediten i samband med att hon sålde sin kioskrörelse och att det belopp som hon då erlade till banken uppgick till 92 500 kr. TR:n finner inledningsvis dels att betalningen skett i förtid, dels att betalningen av skulden skett med ett belopp som avsevärt har försämrat T.F:s ekonomiska ställning.

Svarandena har gjort gällande att köpesumman för kioskrörelsen sattes in på samma konto som de dagliga försäljningskassorna och att köpesumman därför utgjorde den sista transaktionen på kontot. Vidare har de hävdade att banken därefter sannolikt överförde kreditbeloppet från det kontot såsom lösen av krediten. Enligt svarandena är detta förfarande inte att anse som en sådan betalning som enligt KL kan föranleda återvinning.

Banken har för sin del uppgett att T.F, när hon sålde kioskrörelsen, direkt betalade sin kreditskuld och att beloppet aldrig sattes in på något av hennes konton i banken.

I målet är ostridigt att T.F:s betalning till banken avsett en slutlig reglering av krediten. Vid sådant förhållande finner TR:n, oavsett om beloppet först satts in på samma konto som de dagliga försäljningskassorna eller ej, att det är fråga

om en sådan betalning som kan föranleda återvinning enligt KL. Den omständigheten att T.F löste krediten i samband med att hon sålde rörelsen innebär inte att betalningen kan anses ordinär.

Frågan om borgensansvaret och medgäldenärens betalningsansvar har återupplivats. Det är ostridigt att banken frivilligt återbetalat beloppet till konkursboet utan att först samråda med medgäldenären eller borgensmännen.

Vid återvinning av betalning till konkursbo skall borgenären i princip försättas i samma läge som om betalning inte hade ägt rum. Detta innebär bl a att borgensmans ansvarighet som regel återupplivas med fordringsrätten (jfr NJA 1974 s 52). Naturligtvis återupplivas därvid även medgäldenärens ansvar.

Svarandena har gjort gällande att en frivillig återbetalning från en borgenär till ett konkursbo inte är bindande för borgensmännen eller medgäldenären. TR:n kan inte dela denna uppfattning. Eftersom utgångspunkten är att betalningsansvaret inte upphör förrän borgenären fått slutlig betalning bör i stället gälla att medgäldenärens och borgensmännens betalningsansvar återupplivas oberoende av om de samtyckt till återbetalningen eller om återvinningstalan väckts.

TR:n finner således att svarandenas betalningsansvar har återupplivats i och med bankens frivilliga betalning av konkursboets återvinningskrav.

Frågan om bankens talan är preskriberad. I 40 b § 2 st KL, i dess lydelse före d 1 jan 1988, föreskrevs att talan om återvinning skulle väckas vid allmän domstol inom ett år från fristdagen, dvs dagen då ansökan om konkurs kom in till TR:n, eller inom tre månader från det att anledning därtill blev känd för konkursboet. Svarandena har gjort gällande att denna frist även gäller beträffande borgenärs regressvis förda talan mot medgäldenär och borgensmän i anledning av återvinning från borgenär till konkursbo. Banken har för sin del hävdat att bestämmelserna i preskriptionslagen skall tillämpas dvs att preskriptionstiden är 10 år.

Förevarande mål gäller frågan om den inbördes ansvarsfördelningen mellan borgenären, å ena sidan, samt medgäldenären och borgensmännen, å andra sidan. Det är alltså inte fråga om någon återvinningstalan från konkursboets sida. Eftersom stadgandet i 40 b § KL i dess äldre lydelse, liksom 4 kap 20 § i den nu gällande KL, tar sikte på återvinningstalan från konkursboets sida är stadgandet inte tillämpligt på sådan talan som det är fråga om i detta mål. Enligt TR:ns uppfattning finns det heller inte anledning att tillämpa grunderna för detta lagrum i nu aktuell tvist. Preskriptionslagens bestämmelser är därför tillämpliga i målet. Detta innebär att banken har väckt talan inom rätt tid.

Vad beträffar frågan om jämkning fann TR:n inte att vad svarandena hade uppgett om sina ekonomiska förhållanden utgjorde skäl för jämkning. Däremot fann TR:n, med hänsyn till den långa tid som förflutit innan banken vidtagit rättsliga åtgärder mot svarandena, skäl till viss jämkning i fråga om bankens krav på ränta.

Domslut. TR:n ålade S-O.F, I.F och T.N att solidariskt till Hudiksvalls Sparbank utge 79 916 kr jämte viss ränta.

S-O.F, I.F och T.N överklagade i HovR:n för Nedre Norrland och yrkade ogillande av bankens talan.

Banken bestred ändring.

HovR:n (hovrättslagmannen Hegrelius Jonsson, f d lagmannen Olsgren, referent, samt hovrättsassessorerna Magnusson och Eriksson) anförde i dom d 3 juni 1994: Domskäl. HovR:n finner ej skäl att frångå TR:ns bedömning såvitt nu är i fråga. TR:ns dom skall alltså fastställas.

Domslut. HovR:n fastställer TR:ns dom.

S-O.F, I.F och T.N (ombud för samtliga advokaten B.W) överklagade och yrkade att bankens talan skulle lämnas utan bifall.

Banken (ombud advokaten M.K) bestred ändring. Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Elserth, föreslog i betänkande följande dom: Domskäl. HD anser lika med HovR:n att förutsättningar förelåg för återvinning av T.F:s betalning till banken. S-O.F och medparter har under hänvisning till NJA 1992 s 351 även anfört att de bör befrias från betalningsansvar då banken försummade sin plikt att vårda säkerheten genom att varken bestrida konkursförvaltarens krav om återbetalning eller informera dem om kravet före återbetalningen. HD har i det nämnda avgörandet fastslagit att en borgenär är skyldig att beakta att borgensmans regressrätt inte går förlorad. Denna princip är dock inte tillämplig i ett fall som det förevarande när förutsättningar för återvinning förelåg och banken inte kunde motsätta sig återbetalning.

När en gäldenärs betalning återvinns till konkursboet medför detta normalt att medgäldenärs och borgensmans betalningsansvar återupplivas. Detta förutsätter dels att konkursboets krav på återvinning från borgenären var berättigat, dels att återvinning materiellt sett hade kunnat ske från medgäldenären eller borgensmannen i konkursen. Det har emellertid ingen betydelse om borgenären frivilligt utan rättslig prövning betalat tillbaka pengarna till konkursboet.

Undantagsvis kan dock förekomma att det i det enskilda fallet föreligger sådana omständigheter att betalningsansvaret inte bör återupplivas. Det kan vara fall där borgensmannen, som genom gäldenärens betalning trott sig vara befriad från betalningsansvar, åtagit sig ett annat ekonomiskt ansvar, exempelvis gått i borgen för ett annat lån. Undantag kan också föreligga om borgenären givit medgäldenären eller borgensmannen särskild anledning att tro att betalningsansvaret upphört varefter denne inrättat sig ekonomiskt utifrån detta. Det är emellertid inte tillräckligt att banken lämnat underrättelse om gäldenärens betalning eller att skuldebrevet resp borgensförbindelsen utlämnats då dessa åtgärder är i linje med sedvanliga rutiner vid reglering av skulder. Bedömningen bör vidare vara strängare om det funnits anledning att befara att gäldenären vid betalningen var i ekonomiskt trångmål; detta kan särskilt sägas gälla för anhöriga. En annan sak är att borgenären kan ha lämnat försäkran om att övrigas betalningsansvar bortfaller oavsett senare händelser. En sådan försäkran är naturligtvis gällande. (Jfr bl a NJA 1974 s 52 och Lennander, Återvinning i konkurs, 2 uppl s 383ff).

Vad klagandena åberopat till stöd för sin talan i denna del är med tillämpning av ovan inte av den arten att de kan befrias från betalningsansvar. HD delar HovR:ns bedömning vad avser tillämpligheten av 4 kap 20 § KL och finner inte skäl för ytterligare jämkning.

På grund av det anförda skall HovR:ns domslut fastställas. Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD (JustR:n Knutsson, Lind, Nyström, referent, Nilsson och Thorsson) beslöt följande dom: Domskäl. Borgensansvar gäller till dess den fordran för vilken borgensmannen iklätt sig ansvar rätteligen betalats; när gäldenären erlägger betalning för sin skuld upphör samtidigt borgensmannens, liksom en medgäldenärs, ansvar gentemot borgenären för samma skuld. Detsamma är förhållandet om betalning sker genom att borgenären tillgodogör sig skuldbeloppet genom kvittning.

Om emellertid betalningen av någon anledning skulle gå åter och skulden på grund därav finns kvar, kvarstår även det ursprungliga borgensansvaret. En

befrielse från detta ansvar kan i en sådan situation endast undantagsvis komma i fråga. Om gäldenären efter att ha erlagt betalning för skulden försätts i konkurs och borgenären ger vika för ett oberättigat återvinningskrav bör borgensmannens ansvar inte anses kvarstå; återbetalningen hade inte bort ske. Och om borgenären efter erhållen betalning givit borgensmannen särskild anledning tro att hans ansvar upphört, kan denne därigenom ha blivit befriad så att risken för förlust vid en återbetalning i stället vilar på borgenären. En helt normal hantering från ett kreditinstituts sida efter betalning av en skuld, såsom återsändande till gäldenären av skuldebrevet och likartat meddelande till borgensmannen om betalningen, kan däremot inte medföra att borgensmannens ansvar definitivt upphört. Ytterligare undantag kan tänkas förekomma. (Jmf NJA 1974 s 52 och Lennander, Återvinning i konkurs, 2 uppl s 383ff)

HD anser lika med underinstanserna att förutsättningar förelåg för återvinning av T.F:s betalning till banken. Vad S-O.F och medparter anfört om bankens vårdplikt saknar betydelse, eftersom de nämnda förutsättningarna förelåg och banken inte kunde motsätta sig återbetalning. Återvinning hade även materiellt sett kunnat ske från medgäldenären och borgensmännen i konkursen. Det saknar också betydelse att banken betalade tillbaka pengarna till konkursboet utan domstols prövning. Inte heller i övrigt föreligger någon undantagssituation av det slag att klagandena kan befrias från ansvar.

De frister som uppställts i 4 kap 20 § KL för förfaranden i konkurs är, som domstolarna funnit, inte tillämpliga på förhållandet mellan banken och klagandena.

HD finner ej grund för jämkning av klagandenas betalningsskyldighet. På grund av det anförda skall HovR:ns domslut fastställas.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD:s dom meddelades d 30 april 1997 (mål nr T 3221/94).

Sökord: Borgen; Återvinning; Preskription

Litteratur:
